

«JULES VERNE VOLIA SER MARÍ»

EL FÍSIC JESÚS NAVARRO PRESENTA 'SOMNIS DE CIÈNCIA',
UN VIATGE SUBTERRANI PER LES INQUIETUDS DE VERNE

Sara Garcia Santamaria

Jesús Navarro va presentar *Somnis de ciència. Un viatge al centre de Jules Verne* a la XXXVI Fira del Llibre de València, un homenatge a Verne un segle després de la mort del geni francès. Navarro, investigador de l'Institut de Física Corpuscular de València, és també un divulgador de la ciència multidisciplinari, amant de la literatura. L'autor de *Somnis de ciència* ataca diversos tòpics sobre Jules Verne. El més estès: no va ser un profeta de la tècnica, sinó un visionari de la divulgació científica. Va descobrir, segons el físic, la novel·la geogràfica i científica. En paraules de Navarro: «Verne és un autor que permet somiar aventures sense que això represente la renúncia a l'anàlisi reflexiva.» El gust per l'aventura li venia de lluny: «Jules Verne volia ser marí.»

Jules Verne no va ser, doncs, un inventor: «Tots els aparells que cita als seus llibres estan elaborats a partir de patrons reals establerts per científics», i també ressenyats, explica el professor Navarro. En el seu recorregut per la vida de Verne, Jesús Navarro desvela al lector les inquietuds i desitjos del visionari francès: la mar, la música i la independència. El professor valencià presenta un Jules Verne que viu la seua infantesa en un paradís fluvial, el Loira, i desitja ser marí. Per imposició paterna estudia dret, però mai no hi exerceix, sinó que viu una joventut bohèmia entre publicacions científiques, tertúlies literàries i cafès-teatre. Autodidacte, el geni francès es va dedicar, per afició, a l'estudi sistemàtic de la geografia i les ciències naturals.

Jesús Navarro admira per igual la intriga i el rigor científic de Jules Verne: «Les seues obres, encara que escrites per a joves, agraden a totes les edats.» Per aquest motiu, quan Verne va conèixer Hetzel, el seu editor, van connectar. Hetzel era un editor d'idees progressistes, partidari de «lluitar contra la ignorància i la credulitat mitjançant la difusió dels nous coneixements científics». I així van ser les novel·les de Verne: divulgatives i científicament correctes. A partir de la seua primera publicació, *Cinc setmanes en globus*, Verne va escriure 62 viatges al llarg d'uns quaranta anys. Una rendibilitat en l'escriptura

«A PARTIR DE “CINC
SETMANES EN GLOBUS”,
VERNE VA ESCRIURE 62
VIATGES AL LLARG D'UNS
QUARANTA ANYS. UNA
RENDIBILITAT EN
L'ESCRITURA SORPRENENT»

sorprenent. Com reconeix el professor de física, Jules Verne va ser, per sobre de tot, «un home del seu temps» que va difondre els valors de la nova burgesia, reflectits en els valors republicans de llibertat, igualtat i fraternitat, però també la confiança en la ciència com a factor de progrés.

«Verne va incloure la ciència en la literatura», en opinió del físic

valencià, i va ser un dels precursors de la divulgació: va fer la ciència accessible per a tothom. Els grans esdeveniments polítics culturals de l'època van quedar reflectits en les obres del francès. Navarro transmet a *Somnis de ciència* la seua admiració per Verne, per aquesta virtut de llegir la premsa científica i imaginar els resultats finals de les investigacions. N'hi ha, doncs, una extraordinària actualitat en tots els seus invents imaginaris. Per exemple, el globus *Le Géant* fou el protagonista d'una magnífica presentació al París del 1863... que va contribuir a l'èxit de la primera obra de Verne, *Cinc setmanes en globus*, publicada pocs mesos abans. Les exploracions per l'Àfrica de Livingstone, o les expedicions per descobrir les fonts del Nil de Richard Francis Burton i John Hanning Speke també formen part de les seues obres. I l'helicòpter, l'alumini, els escafandres individuals...

Va tenir èxit Jules Verne? Sí. Les obres de Verne van ser «tot un èxit en vendes», explica Navarro. *La volta al món en 80 dies* va tenir, de fet, un tiratge superior als cent mil exemplars i va encetar un ràpid procés de traduccions. *Somnis de ciència* és un llibre fresc, ple d'anècdotes. Per citar un exemple, explica que l'emoció per descobrir «què passarà després» va provocar que un resum de cada lliurament es telegrafiarà als EUA; l'ansia dels lectors era massa gran per esperar-ne la traducció. Una intriga que es manté fins al final. Aquesta és, a grans trets, l'apassionant història subterrània que narra *Somnis de ciència*, la vida d'un marí fallit, d'un advocat sense vocació i d'un gran profeta de la divulgació científica: Jules Verne, en totes les seues facetes. ☺

Sara Garcia Santamaria. Estudiant de Periodisme de la Universitat de València.

© Salvador Llosà

DESMUNTANT VERNE

Somnis de ciència

Jesús Navarro Faus

Bromera i Publicacions de la Universitat de València, «Sense fronteres», 19, 2005. 200 pàgines.

Jesús Navarro és investigador del Consejo Superior de Investigaciones Científicas i treballa a l'Institut de Física Corpuscular. Interessat per la divulgació científica i gran aficionat de Jules Verne, com es posa de manifest en aquest interessant llibre, emmarcat en l'any Verne, ja que el 2005 fa cent anys de la seua mort.

El llibre comença desmuntant tòpics sobre Verne. El primer, que es tracta d'un autor sols per a xiquets i adolescents. Però van ser els editors els que, amb versions convenientment porgades de les seues obres, el van convertir en un autor infantil. El segon, que és un visionari que anticipa invents científics. En realitat era un gran divulgador de la ciència i la geografia i tots els invents que apareixen en els seus llibres ja existien. Una vegada qüestionades les idees

preconcebudes, encetem un viatge al centre de Jules Verne, on s'alternen capítols més generals amb d'altres sobre algunes novel·les seleccionades, on es realitzen consideracions, des de la perspectiva actual, sobre la ciència i la tècnica que hi apareix.

L'autor ens dona unes dades biogràfiques i pinzellades sobre la situació de França en el segle XIX, que ajuden a situar l'obra de Verne en el context històric. Després presenta el seu primer llibre d'èxit, *Cinc setmanes en globus*, que l'orienta cap a la novel·la científica i geogràfica. En aquesta ens ofereix els problemes tècnics de la navegació aerostàtica i informació sobre l'exploració d'Àfrica, que s'iniciava en aquells anys. Prossegueix J. Navarro amb una visió general dels «Viatges extraordinaris», denominació general del cicle novel·lesc vernià, realitzant una selecció personal dels millors títols i d'aquells més relacionats amb la ciència.

En el capítol 5, presenta tres novel·les de projectils: *De la Terra a la Lluna*, *Al voltant de la Lluna* i *El secret de Maston*. En les primeres mostra els problemes que planteja un viatge tripulat a la Lluna: la brutal acceleració inicial, l'obtenció d'aire respirable, l'escalfament del projectil en l'atmosfera, etc., i els errors i encerts de Verne per a solucionar-los. En l'última, mostra la utilització de la ciència per a interessos particulars.

Ens comenta l'autor que els «Viatges extraordinaris» s'emmarquen en el projecte educatiu de l'editor, Hetzel, basat en els ideals de la burgesia republicana i laica. L'educació ha de lluitar contra la ignorància, la credulitat i ha de formar ciutadans amb les informacions i coneixements necessaris per a decidir i viure en una societat democràtica.

I en Verne la informació no es limita només a les descripcions o les informacions científiques intercalades, sinó que, amb molt encert didàctic, en les novel·les l'acció es desenvolupa al voltant d'una empresa geogràfica o científica, on el coneixement apareix en els diàlegs dels personatges,

adornat amb notes del seu peculiar sentit de l'humor.

En el capítol 7 ens presenta les que possiblement són les millors novel·les de Verne: *20.000 llegües de viatge submarí* i *L'illa misteriosa*. En la primera, Nemo, amant del mar i de la llibertat (com el mateix Verne), que combat contra l'esclavisme i a favor de la independència nacional i utilitza l'electricitat com a força motriu del seu submarí. En la segona, l'enginyer Smith, que fa servir els seus coneixements científics no sols per sobreviure, sinó també per controlar la naturalesa.

L'últim capítol tracta d'un tema actual: les dues cares de la ciència. En les primeres novel·les, una ciència que busca dominar la naturalesa, posar-la al servei de l'home i, a partir de 1880, una ciència que busca l'enriquiment particular, ignorant les conseqüències dels seus actes (*El secret de Maston*) i amb la possibilitat de fabricar armaments de destrucció massiva (*Els 500 milions de la Begum* o *Davant de la bandera*). I encara n'hi ha més: magnífiques il·lustracions originals comentades, un resum de totes les novel·les de la sèrie, per a aquells lectors que vulguen tenir una panoràmica general, bibliografia i pàgines Web sobre Verne.

En conclusió, un llibre ben escrit i de lectura molt recomanable que dona raons per a llegir o rellegir les millors obres de Verne, sense prejudicis. Entre d'altres, el gust per l'aventura i els viatges tant a regions conegudes com inexplorades (a l'interior de la Terra, al fons del mar, als pols o a l'espai) i la utilització de la ciència i la tècnica per a resoldre els problemes dels protagonistes. El contrari del que passa amb el popular Harry Potter, que resol els problemes amb màgia, la qual cosa pot ser una prova més del canvi de valoració cap a la ciència que s'ha produït en els últims anys. També té el llibre un especial interès per a professors de ciències, ja que suggereix activitats relacionades amb lectures de Verne que poden proposar als seus alumnes.

JORDI SOLBES

IES J. Rodrigo Botet, Manises